

A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán 2016 őszén alapított Márkus Dezső Összehasonlító Jogtörténelmi Kutatócsoport¹ 2019. április 29-én második alkalommal tartott angol nyelvű tudományos ülést családjogtörténelmi témákkal. A rendezvény együttműködő partnere ezúttal a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Civilisztikai Tudományok Intézete volt.

A kutatócsoport célul tűzte ki, hogy az európai jogfejlődés közös gyökereit és értékeit az összehasonlító jogtörténet kutatási módszereivel feltárja, valamint bemutassa a közös európai jog alapjait.² Ennek szellemében a kutatócsoport szakmai fórumokat szervez, és elektronikus folyóiratában, a *Dikében* lehetőséget kínál e fórumok előadói tudományos eredményeik közzétételére.

A kutatócsoport kiemelt figyelmet fordít az európai családjog egyes intézményeinek vizsgálatára. A téma iránt érdeklődő szakmai közönség igénye szolgáltatta az alapot az első Family Law-konferencia megrendezésére 2018. december 10-én Pécsen, melynek előadásai magyar nyelven a *Diké* 2018. 2. tematikus lapszámában olvashatók.³

A Family Law I előadói a házasság és család védelmének elvével foglalkoztak az európai jogi kultúrában, jogterületeket átívelő módon, illetve – ahogy azt Herger Csabáné, a kutatócsoport vezetője a tudományos ülés nyitó előadásában kiemelte – a jogtörténelmi kutatások és a hatályos jogi szabályozás között hidat építve.⁴ Krausz Bernadett PhD-hallgató „*The Support of Under Age Children During Wedlock and after the Termination of Marriage between 1938 and 1945 in Hungary*” című előadásában a házasságból született kiskorú gyermek tartásával összefüggő korabeli bírói gyakorlatot ismertette a MNL Zala

Marriage – Family – Child

Protection in the European Legal Culture

Beszámoló a Márkus Dezső Összehasonlító Jogtörténelmi Kutatócsoport családjogtörténelmi tudományos üléseiről

Megyei Levéltárában végzett kutatás alapján. Császár Kinga PhD-jelölt a magyar nőmozgalom törekvései tükrében a gyermek- és nőkereskedelem elleni intézkedéseket mutatta be a XX. század első felének Magyarországon „*Efforts of the Hungarian Women's Movements to Reduce Woman and Child Trade at the Beginning of the 20th Century*” címmel megtartott előadásában. Herke-Fábus Barbara Katalin tanársegéd a család védelmét a gyermekvédelmi hatósági intézkedések szemszögéből közelítette meg. „*Effectiveness of Preventive Patronage in the Light of the Opinion of Law Enforcement Agencies of Baranya County*” című előadásában az ún. megelőző pártfogás és a szülői felügyeleti jog korlátozásának kapcsolatát vizsgálta. A gyermek- és ifjúságvédelem témaköréhez csatla-

kozott Korinek Beáta Zsófia tudományos segédmunkatárs előadása is, melyben a családon belüli erőszak megjelenésének okaival, valamint a kiskorú áldozatok sérüléseinek kezelési módjaival foglalkozott („*Choosing of School as a Supervisory Right of the Parents at the Beginning of the 20th Century*”). A történeti jog-összehasonlítás módszerét alkalmazta Nguyen Thi My Linh PhD-hallgató a tradicionális magyar és vietnami házassági vagyoni jog alapintézményeinek vizsgálatakor („*The Development of Matrimonial Property Law in Vietnam*”), míg Niklai Patrícia Dominika PhD-hallgató a szülői felügyeleti jog egy elemét, az iskolaválasztás szabadságát járta körül a XX. század első évtizedeire koncentrálna („*Choosing of School as a Supervisory Right of the Parents at the Beginning of the 20th Century*”).

A Family Law II 2019 áprilisában szintén két családjogi témakörrel foglalkozott, a házasság és a család intézményével, valamint a gyermekvédelem kérdésével. A tudományos ülést ezúttal Fábíán Adrián, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánja nyitotta meg. Külön üdvözölte a pécsi és a szegedi jogi kar közötti együttműködést, amelynek keretében a tudományos ülés előadói köre bővült a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának két oktatójával és négy doktorandusz hallgatójával. A tudományos ülés résztvevőit Herger Csabáné köszöntötte, felhívva a figyelmet a családjog-történeti kutatások fontosságára a kutatócsoport tevékenységi körében, valamint a történeti és a hatályos jogot oktató kollégák közötti együttműködés jelentőségére.

Az első szekció (Gyermek a családban – Gyermekvédelem) előadásait Hegedűs Andrea egyetemi docens (SZTE AJTK) moderálta. Elsőként Herke-Fábos Barbara Katalin tanársegéd „*National and International Experiences in the Crime Prevention of Children and Juvenile*” című előadása hangzott el. Az előadó hangsúlyos szerepet szánt a Baranya megyében működő – pályázati forrásból indult, mára pedig már a kormányhivatal költségvetésébe beépült – közösségi foglalkoztató bemutatásának. Visontai-Szabó Katalin adjunktus a szülői felügyelet tartalmának, gyakorlásának és rendezésének kérdéseit tekintette át az európai jogfejlődésben „*Child Custody Decisions Now and Long Ago*” című előadásában. A szekció következő előadója

Korinek Beáta Zsófia tudományos segédmunkatárs volt, aki „*Child Protection in Hungary. Past and Present*” című előadásában a második világháború után Sztelho Gábor evangélikus lelkész által alapított Gaudiopolis (az Öröm Városa) működését mutatta be. Rékasiné Adamkó Adrienn PhD-hallgató „*The Practise of Adoption in Hungary until 2013 Based on Court Decisions*” című előadásában a dualizmus kori szabályozástól 2014-ig, az új Ptk.

hatálybalépéséig tekintette át az örökbe-fogadás intézményét a jogi normák és a bírói gyakorlat alapján. A gyermekházasság problematikus kérdéseit járta körbe Kálmán Renáta PhD-hallgató („*Glimpse into the Child Marriage Phenomenon*”), hangsúlyozva a házasságkötéshez szükséges minimum életkor megjelölésének fontosságát és feltárva a társadalmi körülményeket. A szekcióülést Niklai Patrícia Dominika PhD-hallgató zárta „*The Effect of Introducing the 8 Grade Elementary Schooling on Parents' Supervisory Rights Regarding School*

Attendance” című előadásával. A téma tárgyalása során Niklai rámutatott a polgári kori Magyarországon a családi gazdaságban végzett munka szükségessége és a tankötelezettség biztosítása, valamint a gyermek iskoláztatásához való joga közötti összefüggésekre.

A büféebédet követően a II. szekció (Házasság és Család) előadásait Katonáné Pehr Erika c. egyetemi docens moderálta. Herger Csabáné egyetemi docens előadásában („*Mediation in Hungarian Divorce Law before 1952*”) a bontójogi megegyezés korabeli lehetőségeit tárgyalta a XIX. század második felének hazai felekezeti házassági jogrendje, az 1894. évi XXXI. tc. és az 1911. évi I. tc., valamint a pártállami korszak családjogi és eljárásjogi normái alapján. A témához csatlakozva mutatta be Klisics Diána PhD-hallgató a családjogi vitákban alkalmazható közvetítés mai formájának első megjelenését és annak feltételeit „*Mediation in Family Matters*” című előadásában. Krausz Bernadett PhD-hallgató a kiskorú gyermek tartására vonatkozó hatályos szabályozást vetette össze az 1945 előtti magyar szokásjogi renddel a MNL Zsala Megyei Levéltárának polgári peres iratain keresztül „*The Maintenance of Minor Children nowadays in Hungary in the Light of the Regulation of the Civil Era*” című előadásában. A jegyesség szokásjogi és vallási hagyományokon

alapuló történetét és fejlődését mutatta be Deli Alexandra Viktória PhD-hallgató, párhuzamba állítva a hatályos jogi szabályozással „*On the Way to Marriage – The Rules of Engagement then and now*” című előadásában. Baranyi Emese PhD-hallgató „*Comparison of Wedding Donations in Hungarian Law and Mahr in Islamic Law*” című előadásában a magyar, házasságkötéshez kapcsolódó vagyoni juttatások szabályozását vetette össze az iszlám mahr intézményével. A konferencia záró előadása Linh Nguyen Thi My PhD-hallgató nevéhez kapcsolható. „*Matrimonial Property Law in Vietnam During the French Colonial Period*” című előadásában a francia gyarmati jog Vietnam házassági vagyonyjogára kifejtett hatását mutatta be. Az előadó utalt a francia megszállás jogellenes voltá-

ra, ugyanakkor üdvözölte a gyarmatosítás azon családjogi eredményét, amely felváltotta a férfi abszolút pozícióját a családban.

A tudományos ülés eredményeinek összegzését követően Hegedűs Andrea – a jövőbeni gyümölcsöző együttműködés reményében – Szegedre invitálta a pécsi kutatócsoport tagjait. A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara 2019 őszén rendezi meg a Márkus Dezső Összehasonlító Jogtörténeti Kutatócsoport a családjog-történeti rendezvénysorozat következő, harmadik tudományos ülését. A 2019. áprilisi ülés eredményeit az előadók a *DÍKÉ* 2019. 1. tematikus lapszámában teszik közzé.

Herke-Fábos Barbara Katalin

Jegyzetek

¹ HERGER, Cs. Eszter – STEPPAN, Markus: Die Gründung der Dezső-Márkus-Forschungsgruppe für Vergleichende Rechtsgeschichte in Pécs. Beweggründe – Motive – Visionen. *Journal on European History of Law*, No. 2, 2016, 180–184. p.

² A kutatócsoport alapító okiratát lásd md.ajk.pte.hu/sites/default/files/files/grundungsstatut2.pdf

³ A *Diké* 2018. 2. számát lásd journals.lib.pte.hu/index.php/dike/issue/archive

⁴ HERGER Csabáné: A házasság és a család védelme a modern magyar magánjogban. A Márkus Dezső Összehasonlító Jogtörténeti Kutatócsoport tudományos ülésének megnyitójára (Pécs, 2018. december 10.). *Diké*, 2018. 2. sz. 3–15. p.

- **2019. március 12-én** vehette át a Szegedi Tudományegyetemen végzett oktatói, kutatói és tudományos szervezői munkájának elismeréseként a Szegedért Alapítvány fődíját Homoki-Nagy Mária tanszékvezető, egyetemi tanár.

- **2019. április 4-én** „150 éves az 1869. évi IV. törvénycikk” címmel rendezett konferenciát a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kara.

Koltay András rektor köszöntőjében hangsúlyozta, nagy megtiszteltetésnek tartja, hogy a bírói függetlenséget deklaráló törvényről szóló tudományos tanácskozásnak az NKE adhat helyet. Kis Norbert dékán szerint az ünnepelt törvénycikk 150 évvel ezelőtt mérföldkő volt a jogalkotásban, és elgondolkodtató, hogy a napjainkban születő értékteremtő törvények megmaradnak-e ilyen időtávtatban a kollektív emlékezetben vagy a tudományban.

Máthé Gábor professor emeritus, a konferencia levezető elnöke bevezetőjében kiemelte, hogy a rendezett államélethez hozzátartozik a bírói joggyakorlat szabályozása is. Mint mondta, a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. tc. „megfelelt a kor kívánalmainak, olyan alapszintű törvény, amely nélkül nem létezhetne jogállam. Elvi alapot és ma is követendő példát ad.”

Varga Zs. András alkotmánybíró előadásában kiemelte, hogy az 1869. évi törvény értelmében – igaz, kartális

alkotmány hiányában, de – létezett a normakontroll intézménye. Peres Zsuzsanna egyetemi docens (NKE) ifj. Majláth György országbíró, kúriai elnök életpályájának legjelentősebb állomásait idézte fel. Mezey Barna tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE) előadásában azt vizsgálta, hogyan hatott az 1869. évi IV. tc. a magyar büntetőjog profiljára. A korszak nehézségeit és megoldásra váró feladatait jelentette egyfelől, hogy a tömlöc, a börtön, a fogház és a fegyház fogalmai nem különültek el még egymástól jól körülhatárolható módon, valamint az évi 4700-5000 fogvatartott alkalmas elhelyezése, hiszen az akkortájt működő nyolc fegyintézet jórészt alkalmatlan helyen, régi zárdákban, várakban nyert elhelyezést. A XIX–XX. századi bírói fizetésrendezési törekvésekről adott átfogó képet Bódiné Beliznai Kinga egyetemi docens (ELTE) „Adj a bírónak aranyat, tied az igazság. A bírók anyagi függetlensége” című előadásában. „Amikor nem érvényesült a hatalommegosztás elmélete” címmel Horváth Attila alkotmánybíró, egyetemi tanár az 1950-es évek ítélkezési gyakorlatának problematikáját taglalta.

HÍREK